

DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENT

K O P I

Lennart Mikkelsen

8270 DRAG

Deres ref

Vår ref
02/2424-7 HIH

Dato
19.02.2003

Bruk av samisk i offentlig sammenheng

Vi viser til ditt brev av 19. desember 2001, og til senere korrespondanse i saken.

Spørsmålet du stiller i brevet er hvilke rettigheter man har til å benytte samisk i kommunale organer sett i forhold til samelovens språkregler, Grunnlovens § 110 a, kommuneloven og internasjonale konvensjoner. Bakgrunnen for saken er at du i kommunestyremøtet den 17. desember 2001 i Tysfjord kommune ble avbrutt av ordføreren da du benyttet samisk under fremførelsen av et spørsmål i "spørretimen" under henvisning til at det ikke var noen uhildet tolk som kunne oversette innlegget til norsk.

Saken har vært forelagt Kultur- og kirke departementet og Utenriksdepartementet. Vi beklager at det har tatt lang tid å besvare brevet.

Norske lovbestemmelser

I henhold til samelovens § 3-9 kan et kommunestyre bestemme at samisk skal være likestilt med norsk i hele eller deler av den kommunale forvaltning. En slik rett, inkludert en rett til å bestemme at innlegg i kommunestyremøter skal kunne holdes på samisk, vil også følge av det kommunale selvstyret. Spørsmålet denne saken reiser er hvilken rett den enkelte kommunestyrerepresentant har til å benytte samisk i kommuner utenfor forvaltningsområdet for samisk språk, hvor det ikke er fattet et slikt vedtak.

Det finnes ingen bestemmelser i kommunelovgivningen eller i sameloven som regulerer dette spørsmålet eksplisitt, og som gir kommunestyrerepresentanter en direkte rettighet til å holde innlegg i kommunestyremøter på samisk. Vi vil imidlertid understreke at samelovens språkbestemmelser er minimumsbestemmelser. Etter departementets mening bør derfor kommunene legge til rette for bruk av samisk også utover det som følger av samelovens bestemmelser, og strekke seg langt i å imøtekomme ønsker om å få benytte samisk i kommunestyremøter og lignende sammenhenger. Vi vil i den sammenheng også vise til at samelovens § 1-5 slår fast at samisk og norsk er likeverdige språk, og til bestemmelsen i Grunnloven § 110 a hvor det står at "*Det paaligger Statens Myndigheter at lægge Forholdene til Rette for at den samiske Folkegruppe kan sikre og udvikle sit Sprog, sin Kultur og sit Samfundsliv*". Også kommuner og fylkeskommuner har en plikt til å være med på å oppfylle disse forpliktelsene.

Vi vil for øvrig gjøre oppmerksom på at Stortinget tillot at tidligere stortingsrepresentant Jo-

Postadresse:
Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Kontoradresse:
Akersg. 59

Telefon *
22 24 90 90 /
Org. nr.:
972 417 858

Same- og minoritetspolitisk
avdeling
Telefaks:
22 24 95 38

Saksbehandler:
Hildegunn Heinum
22 24 71 94

hanne Gaup fra Stortingets talerstol holdt innlegg på samisk, som hun deretter oversatte selv.

Internasjonale konvensjoner

Denne saken reiser også spørsmål om internasjonale konvensjoner gir en videre rett til å benytte samisk i kommunestyremøter enn det som følger av norske internrettslige bestemmelser. Aktuelle bestemmelser som må vurderes er konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 27, som er inkorporert i menneskerettsloven av 21. mai 1999, artikkel 10 nr. 2 f i den europeiske pakten om vern av regions- eller minoritetsspråk, samt artikkel 10 nr. 1 i Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter, som også samer kan påberope seg.

Artikkel 27 i konvensjonen om sivile og politiske rettigheter lyder som følger:

"I de stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal de som tilhører minoriteter ikke nektes retten til, sammen med andre medlemmer av sin gruppe, å dyrke sin kultur, bekjenne seg til og utøve sin egen religion, eller bruke sitt eget språk."

Det er klart at denne bestemmelsen etablerer et rettslig vern for samisk kultur, deriblant bruk av samisk språk. I tillegg til å verne mot negativ forskjellsbehandling, har FNs menneskerettighetskomité også slått fast at artikkel 27 krever positive tiltak fra statens side for å sikre minoritetenes identitet, og de enkelte medlemmers mulighet til å nyte godt av og utvikle deres kultur og språk, i fellesskap med andre medlemmer i gruppen. Dette framgår blant annet i menneskerettighetskomiteens generelle kommentar om artikkel 27 (General Comment no. 23). Det må også antas at artikkel 27 pålegger statene en plikt til å yte visse økonomiske bidrag for at urfolk faktisk kan dyrke sitt språk og kultur, jf. blant annet NOU 1984:18 Om samenes rettsstilling, s. 271.

Når det gjelder denne saken synes det klart at bruk av samisk språk også i kommunestyrerammen kan være viktig for bevaring og styrking av samisk språk og kultur i lokalsamfunnet, og at artikkel 27 slik sett har relevans for saken. Vi finner imidlertid ingen klare holdpunkter i det foreliggende rettsmaterialet som tilsier at artikkel 27 gir en generell og videre rett for kommunestyrerepresentanter til å benytte samisk i kommunestyremøter enn hva som følger av de interne norske lovbestemmelsene nevnt ovenfor.

I den europeiske pakten om vern av regions- eller minoritetsspråk, står det følgende i artikkel 10 nr. 2 f, i den norske oversettelsen:

"Med hensyn til de lokale og regionale myndigheter på hvis territorium antallet beboere som benytter regions- eller minoritetsspråk er slik at det rettferdiggjør de tiltak som spesifiseres nedenunder, forplikter partene seg til å tillate og/eller oppmuntre:

- f. de lokale myndigheters bruk av regions- eller minoritetsspråk i debatter i sine forsamlinger, dog uten å utelukke bruken av statens offisielle språk;"*

Slik denne bestemmelsen er formulert må det antas at den kun innebærer en plikt for statene til å legge til rette for eller oppmuntre kommunene til å bestemme at et regionsspråk- eller minoritetsspråk skal kunne benyttes i debatter, dersom tallet på brukere av språket rettferdiggjør det. Utover det gir heller ikke denne bestemmelsen en videre rett for den enkelte enn hva som følger av de norske lovbestemmelsene. En slik tolkning synes også å være lagt til grunn ved ratifikasjonen av minoritetsspråkpakten. I henhold til foredraget til statsråd i forbindelse med ratifikasjonene av pakten ved kgl.res. av 1. oktober 1993 heter det bl.a. at "Gjennom Grunnlovens § 110 a, samelovens språkbestemmelser, grunnskolelovens regler om samisk opplæring og lov om stadnamn, oppfyller Norge i dag langt mer enn paktens minimumskrav-

dog ikke alle øvrige bestemmelser. Bestemmelsene som i denne omgang foreslås ratifisert er i samsvar med eksisterende lovverk og forvaltningspraksis."

I artikkel 10 nr. 1 i Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter står det følgende:

"Partene forplikter seg til å anerkjenne at enhver person som tilhører en nasjonal minoritet, har rett til fritt og uhindret å bruke sitt minoritetsspråk privat og offentlig, i tale og skrift."

I Rammekonvensjonens forklarende rapport fra 1995 står det følgende om denne bestemmelsen i engelsk tekst:

"63. The recognition of the right of every person belonging to a national minority to use his or her minority language freely and without interference is particularly important. The use of the minority language represents one of the principal means by which such persons can assert and preserve their identity. It also enables them to exercise their freedom of expression. "In public" means for instance, in a public place, outside, or in presence of other persons but is not concerned in any circumstances with relations with public authorities, the subject of paragraph 2 of this article."

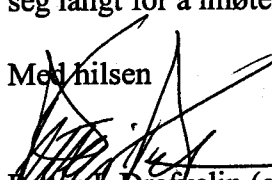
Det fremkommer her at uttrykket "bruke sitt minoritetsspråk....offentlig" i artikkel 10 nr. 1 ikke er ment å regulere mulighetene til å bruke sitt minoritetsspråk overfor offentlige myndigheter. Når det gjelder rett til bruk av minoritetsspråket i samkvem mellom personer som tilhører nasjonale minoriteter og administrative myndigheter reguleres dette av artikkel 10 nr. 2.

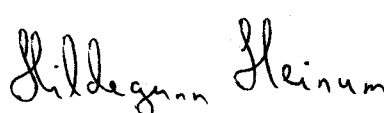
Det må antas at begrepet "relations with public authorities" i kommentarene til artikkel 10 nr. 1 gjelder tilsvarende for forholdene innad i et offentlig organ, og at denne bestemmelsen derfor heller ikke medfører en rettighet til å få benytte sitt språk i kommunestyremøter.

Konklusjon

Kommunal- og regionaldepartementet legger til grunn at de norske og folkerettslige bestemmelsene gjennomgått ovenfor ikke gir kommunestyrerepresentanter en eksplisitt rett til å benytte samisk i kommunestyremøter, utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Det må imidlertid understrekes at samelovens språkbestemmelser er minimumsbestemmelser, samt at også kommuner og fylkeskommuner, på lik linje med staten, har en plikt til å følge opp intensjonene både i Grunnlovens § 110 a og konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 om at samer/minoritetsgrupper skal få utvikle og benytte sitt eget språk. Etter Kommunal- og regionaldepartementets oppfatning er det særlig viktig at samenes rett til å få benytte sitt eget språk også omfatter offentlige sammenhenger, og at offentlige myndigheter strekker seg langt for å imøtekomme ønsker om dette.

Med hilsen

Peder J. Drefvelin (e.f.)
ekspedisjonssjef

Hildegunn Heinum
rådgiver

Kopi til:

Utenriksdepartementet
Kultur- og kirke departementet
Sámediggi-Sametinget
Tysfjord kommune